

«GENTES DE CONVICINIO EMEBANT ET VENDEBANT».
Sobre la difícil història del
mercat de Cassà de la Selva

VÍCTOR FARÍAS ZURITA
Universitat Pompeu Fabra

Quaderns de la Selva, 15

•

Any 2003

p. 21 a 32

• CENTRE D'ESTUDIS SELVATANS •

La urbanització a petita escala, la multiplicació de les petites i mitjanes ciutats (viles) arreu de les comarques de la Catalunya Vella en els segles XI-XIV va representar un dels processos que més decisivament va contribuir a configurar una geografia humana pròpiament medieval d'aquestes comarques.¹ Un dels trets més característics de les viles catalanes va ser el fet d'haver-se desenvolupat des d'un començament com centres d'activitats d'intercanvi vehiculades per les institucions corresponents. El desenvolupament d'aquest comerç responia tant a una demanda procedent de l'exterior de la vila com a una demanda interior. La ciutat distribuïa mercaderies que es produïen als seus obradors o que arribaven a la seva plaça gràcies al comerç supralocal per ser adquirides, seguidament, per una clientela rural: pagesos sobretot, però també batlles i clergues, ferrers, llenyataires, fargaires i altres. Es tractava d'una demanda molt diversificada: bous per la llaurada, olles per la cuina, ferro per a les relles, draps per a l'aixovar, etc. La demanda interior, com resulta fàcil d'imaginar, resultava socialment diferenciada i comprenia tant l'aprovisionament quotidià de les famílies menestrals com les compres massives a les que donaven lloc les estances eventuals del senyor i de la seva cort. En qualsevol cas, aquesta demanda pot tipificar-se com: 1) una demanda de matèries primes i de béns elaborats i semielaborats destinats en bona part a sostenir l'activitat dels obradors de la vila: llana filada per als teixidors, cuir assaonat per als sabaters, sal per als carnisers, etc.; 2) una demanda de béns de consum que degué nodrir-se de diferents canals de subministrament: les collites dels pagesos degueren afegir-se, en aquest sentit, a les que els propis habitants guanyaven als vinyers i les hortes periurbans. En general degué tractar-se d'un comerç al detall, d'uns intercanvis sostinguts per agents que oferien els seus productes a canvi de diners i que amb diners compraven altres productes que necessitaven per al consum i per al treball. Les fonts a la nostra disposició no permeten sempre copsar l'abast real d'aquest tràfec. Els debitoris continguts als protocols notariais deixen constància de la compra i venda de quantitats importants de mercaderies particulars com la carn salsa, els grans de cereal, les pells de conill, les avellanies i els draps, però no registren les compres d'un parell de sabates, d'una falç o d'unes olles, per exemple. En quant als protagonistes, aquests degueren ser en la major part dels casos els propis titulars dels obradors i de les taules emplaçades a la plaça, ajudats per les seves dones. Sols en algunes viles i en determinats sectors econòmics, com el tèxtil, sembla que va exercir un paper econòmic destacat l'intermediari que comprava mercaderies a altres mercats per revendre-les a la seva vila.

La vila i el seu mercat

Per a vehicular aquest comerç, una vila disposava d'un mercat setmanal, això és, d'una institució fundada, promoguda i sostinguda pel senyor de la vila i que les

1. Víctor FARIÁS ZURITA, «Las vilas de la región catalana en los siglos XI-XIV. Propuestas para el estudio del hecho urbano medieval», dins: *Les sociétés méridionales à l'âge féodal (Espagne, Italie et sud de la France X-XIIIe siècles). Hommage à Pierre Bonassieu*, Toulouse, 1999, p. 185-190.

fonts denominen *forum*, *mercatum* i *mercadallo*.² Aquesta institució permetia celebrar transaccions de tipus comercial durant un dia determinat de la setmana: a la vila de Palamós, per exemple, el mercat es celebrava els dimarts de cada setmana, com havia sigut establert per una carta que l'infant Pere va lliurar el 1277 arran de la fundació de la pobla.³ La liberalitat va ser confirmada l'any 1279 per Astruc Ravaya, un oficial jueu de l'administració de Pere el Gran.⁴ L'any 1291 el rei Alfons el Liberal tornava a confirmar la fundació del mercat en una carta dirigida als seus homes de Palamós.⁵ A la vila de la Bisbal, per altra part, el mercat es celebrava el divendres de cada setmana a la plaça de la vila, com consta per una carta atorgada pel rei Jaume II al bisbe Pere de Girona l'any 1323.⁶ En línies generals, la multiplicació dels mercats setmanals a la Catalunya Vella ha de considerar-se com un procés difús però continu, que va arrancar a la primera meitat del segle XI i va perdurar fins entrat el segle XIV: al llarg d'aquests segles es van crear, concretament a les comarques gironines, una trentena de mercats setmanals.

La major part d'aquests mercats setmanals van el resultat d'una fundació per part del senyor de la vila, una fundació que acostumava a ser autoritzada pel rei mitjançant l'atorgament d'una carta expedida per la seva cancelleria. Aquesta carta era sol·licitada pel senyor de la vila. Una carta de fundació, la sol·licitaven no sols els eclesiàstics i petits nobles, sinó també els barons i magnats com els Cabrera i els Rocabertí, que d'aquesta manera van sancionar la tradicional idea que la fundació d'un mercat era una regalia, es a dir, una prerrogativa del sobirà. En la seva carta el rei, a més d'autoritzar la fundació del mercat per part del senyor, fixava el dia de la setmana que es celebraria el mercat i atorgava la seva protecció (*protectio et guidaticum*) a tots els que, amb les seves mercaderies i bèsties de càrrega, anaven i tornaven del mercat.⁷ A Pals va ser

2. Per als mercats medievals a Catalunya, vegeu: Joan VILÀ VALENTÍ, «Notes sobre el poblament català medieval. El mercat», dins: *Miscel·lània Puig i Cadafalch*, Barcelona, 1947-1951, vol. 1, p. 226-241; Josep M. SALRACH, «Mercats i fires: el despertar de l'economia en terres de Besalú (segles IX-XIV)», *Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca. Annals 1996-1998* [Olot], p. 9-36; Víctor FARIAS ZURITA, «La villa y su mercado en la Catalunya medieval: un estudio sobre una institución señorial», dins: *Las viles catalanes entre els segles XII i XIV: senyoria, comunitat i estructures fiscals*, en curs de publicació.
3. ACA (Arxiu de la Corona d'Aragó), Cancelleria, reg. 40, f. 33v: *nos Petrus et cetera, volentes villam seu populacionem nostram de Palamos, damus, assignamus et constituimus forum seu mercatum tenendum die martis qualibet septimana in perpetuum in predicta villa seu populacione de Palamos.*
4. Josep M. FONT RIUS, *Cartas de población y franquicia de Cataluña*, Barcelona, <1969>, doc. 335: *quod dominus rex et sui faciant et teneant in dicta pobla firmum mercatum qualibet die martis in qualibet septimana in perpetuum.*
5. ACA, Cancelleria, reg. 83, f. 124: *confirmamus ... privilegium concessionis mercati vel firam per dominum regem Petrum, patrem nostrum.*
6. ACA, Cancelleria, reg. 223, f. 218: *ad preces et ob gratiam venerabilis Petri, gerundensis episcopi, volentes locum suum de ça Bisbal suscipere incrementum, concedimus et statuimus quod in ipso loco decetero sit mercatum qualibet septimanam, videlicet, in die veneris.*
7. A la vila de Palamós el rei manà l'any 1279 *quod quilibet veniens ad dictum mercatum vel ad dictas nundinas, veniat ibi salvus et securus et vadat et redeat et stet qui tamen aliquid deportaverit vel adduxerit vel deportari vel adduci fecerit ad vendendum, ita quod non possit marchari vel pignorari pro al iquo debito vel fideiussione in qua sit obligatus, videlicet per totam dictam diem dicti mercati nec per totum tempus dicte fire nisi ipse contractus, ratione cuius erit obligatus, fuerit factus in dicta pobla.* Per aquesta protecció, vegeu: L. FIESEL, «Zum früh und hochmittelalterlichen Geleit», *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, Germanische Abteilung*, n. 41 (1920), p. 1-40; R. GIBERT Y SÁNCHEZ DE LA VEGA, *La paz del camino en el derecho medieval español*, Madrid, 1958.

la senyora Sança, vescomtessa de Cabrera, la que va rebre del rei l'autorització per fundar un mercat setmanal a la seva vila.⁸ Aquest mercat, segons ordenava la carta reial, es celebraria, els dimarts de cada setmana i estaria sota la protecció del rei.⁹ La carta, a més, prohibia que en els llocs de l'entorn de la vila es celebrés un mercat el mateix dia que es celebrava el mercat de Pals.¹⁰

El mercat de Cassà de la Selva

Certament, alguns d'aquests mercats no van assolir consolidar-se i altres portarien una vida força modesta: cal pensar sobretot en els mercats fundats en els segles XIII i XIV a llocs com Verges, Calonge i Cassà de la Selva. La difícil història del mercat de Cassà de la Selva es pot reconstruir a partir de les notícies contingudes en un procés que es va celebrar vers l'any 1302. Aquest procés s'ha conservat en la secció Cancelleria de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en un fons denominat *Processos en quart*. A l'inventari, realitzat per l'arxiver Jaume RIERA, es troba descrit com "Procés informatiu sobre la llicència reial concedida al cavaller Arnau de Vilademany per celebrar un mercat setmanal a Cassà de la Selva, impugnada pels prohoms de Girona".¹¹ Es tracta, de fet, de tres fragments que havien format part d'un quadern de paper més extens i que degué contenir tot el procés o una bona part d'aquest. L'estat de conservació dels tres fragments és regular i diverses parts del text resulten il·legibles a causa dels corcs i els efectes de la humitat. Els tres fragments es refereixen a tres fases diferents del procés. El primer i més extens d'aquests fragments ocupa dos plecs que han estat foliats del 1 al 4 per una mà moderna. Aquest fragment conté els interrogatoris de vuit testimonis que responen a les preguntes prèviament acordades (*articulos*) entre el jutge i les parts litigants. El segon fragment és un full solt que ha estat foliat com foli 5.¹² El tercer fragment ocupa un plec que encara està unit per una corda als del primer fragment i que ha estat foliat del 6 al 7.

Els detalls del procés mateix, els seus antecedents i els seus motius, resulten difícils d'esbrinar a partir dels fragments del procés que s'han conservat. Sabem que el plet es va celebrar vers el 1302 i que va estar presidit per Guillem Bru, jutge ordinari de la ciutat de Girona. Pel que es dedueix dels fragments conservats, el plet enfrontà Arnau de Moyó, procurador de Guillem Esquerrer, amb Pere Escrivà i

8. ACA, Cancelleria, reg. 97, f. 164v: *fuit per parte nobilis dompne Sancie, vicecomitisse de Capraria, humiliter supplicatum, quod cum forum seu mercatum celebraretur in loco predicto de Pals et diem etiam in quo celebratio ipsius mercati fieret assignare.*

9. *Concedimus quod in dicto loco de Pals forum seu mercatum quolibet septimanam in die martis perpetuo celebretur et quod omnes venientes ad ipsum mercatum sint salvi.*

10. *Hac autem concessionem facimus sub hac forma quod in aliquo alio loco ipsius convicini non fiat seu celebretur mercatum in dicta die martis et quod per hanc concessionem non fit iuri peridicium alieno.*

11. ACA, Cancelleria, *Processos en quart*, 1302 i.

12. El foli 5 no pot anar entre els folis 4 (últim foli del primer fragment) i 6 (primer foli del tercer fragment): ho evidència la diferent distribució dels forats de la carcoma. Per altra banda, el foli 6 no és una continuació del foli 4.

Ramon Guaresches, lloctinent del batlle reial de Girona. El plet sembla motivat per la pretensió de Guillem Esquerrer de tornar a posar en marxa el mercat de Cassà una vegada rebuda la titularitat de la jurisdicció sobre el lloc de Cassà de mans del rei Jaume II.¹³ A aquesta pretensió es van oposar, en nom del rei, Pere Escrivà i Ramon Guaresches per motius que ignorem. En tot cas, la negativa del rei i dels seus oficials sembla rebre el suport de Pere Guerau, Pere de Castell i Guillem de Sant Martí, tres ciutadans de Girona que, en un moment determinat del procés, van demanar intervenir-hi en nom de la seva universitat amb l'argument *quod presens causa seu negocium tangebatur dictam universitatem*.¹⁴

Pel que fa a la història del mercat de Cassà, es pot deduir dels fragments del procés conservats que Arnau de Vilademany, senyor del castell i terme de Cassà de la Selva, va rebre del rei Jaume I l'autorització escrita (que no s'ha conservat) per crear un mercat que es celebraria els dimarts de cada setmana a la cellera de Cassà (*in cellaria de Caciono*).¹⁵ A la plaça d'aquest mercat es van aixecar taules de carnisseria i draperia i hi van acudir per comprar i vendre els habitants dels llocs de l'entorn i de Santa Coloma de Farners.¹⁶ Segons els testimonis, el mercat va funcionar un o dos anys. Passat aquest temps, el mercat va deixar de funcionar durant quatre o cinc anys. L'intent posterior de restaurar el mercat no va tenir èxit.¹⁷ Passat un any i vers el 1280, segons els testimonis, el mercat de Cassà de la Selva va deixar de funcionar de manera definitiva.¹⁸

13. La titularitat de la jurisdicció sobre el lloc de Cassà va passar a Guillem Esquerrer en data desconeguda i en qualitat de penyor per un deute de 7.000 sous. L'any 1317 el rei autoritzà als jurats i prohoms de la ciutat de Girona que *possitis redimere nomine et loco nostri a dilecto nostro Guillelmo Esquerrerii totam iurisdictionem et merum ac mixtum imperium loci de Cassiano quam et quod dictus Guillelmus tenet a nobis pro septem mille solidis*; Christian GUILLERÉ, *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*, Lleida 2000, doc. 36.

14. ACA, Cancelleria, Processos en quart, 1302 i, f. 6v.

15. L'existència d'una autorització escrita consta pel testimoni d'Arnau Barnés: *hic testis vidit et etiam audivit legi quoddam instrumentum, sigillo pendenti sigillatum, in quo instrumento continebatur quod dominus rex Iacobi, olim bone memorie, rex Aragonum, concedebat Arnaldo de Villa de Magno, tunc dominus castri de Caciono, quod posset facere et habere mercatum in cellaria de Caciono*. Per al llinatge dels Vilademany, vegeu: *Els Castells catalans*, Barcelona, 1971, vol. 3, p. 181-183.

16. Segons el testimoni de Ramon de Palau: *quod mercatum erat in die martis et in ipso mercato veniebant gentes de convicinio et locis convicinis dicte cellarie et etiam de Sancta Columba de Farneriis et vidit ibi tabulas ubi tenebantur et vendebantur carnes et etiam panni*. Segons Guillem de Caner: *veniebant ibi gentes de toto convicinio*. Segons Guillem Erol: *gentes de convicinio emebant et vendebant et congregabantur de toto convicinio dicti loci*.

17. Segons el testimoni d'Arnau Barnés: *quod ipse vidit mercatum in dicta cellaria de Caciono, in quo mercato congregabantur gentes de convicinio que ibi emebant et vendebant. Et erat dictum mercatum in die martis cuiuslibet septimane secundum quod hoc hic testis scit per visum. Et possunt esse de XXVIII usque ad XXX annos. Et duravit dictum mercatum per unum annum vel citra. Et postea cessavit dictum mercatum bene per IIIIor vel V annos. Et iterum elapsis dictis IIIIor vel V annos fuit mercatum in dicta cellaria de Caciono et duravit secundum quod hic testis vidit bene per I annum in die martis cuiuslibet septimane. Et postea cessavit ibi esse dictum mercatum. Et a dicto tempore citius non fuit ibi mercatum*.

18. La data es pot deduir de manera aproximada a partir dels testimonis. Segons Guillem Caner, Arnau Barnés, Guillem Belleli, Ramon de Palau i Guillem Erol, el mercat havia deixat de funcionar uns vint anys abans de la celebració del procés. Si acceptem que aquest procés es celebrà l'any 1302, podem fixar l'any 1282 com l'any del fracàs del mercat de Cassà. Segons el testimoni d'Arnau Barnés, la carta de Jaume I que autoritzava la fundació del mercat de Cassà havia estat lliurada uns vint-i-vuit o trenta anys abans de la celebració del procés, o sigui, vers els anys 1272-1274.

Valoracions

El cas del mercat de Cassà de la Selva ens permet constatar que la fundació d'un mercat no va anar sempre acompanyada de l'èxit. La multiplicació de les cartes de fundació de mercats setmanals no reflecteix, per tant i necessàriament, una difusió real de la institució. Les raons del fracàs del mercat de Cassà en particular ens són desconegudes. Els testimonis no diuen res al respecte: es limiten a constatar-ho. Res, tanmateix, fa pensar en raons de naturalesa no econòmica. Ben podria ser, doncs, que el mercat de Cassà no va assolir consolidar la seva funció de centralitzar el circuits d'intercanvi a nivell local, potser per la competència que van exercir els mercats veïns de Monells i Girona. Sigui com sigui, però i enfront d'un cas com el de Cassà de la Selva, s'ha de recalcar que la gran majoria dels mercats que es van fundar en les comarques gironines van funcionar i van possibilitar, per una banda, la difusió d'una economia d'intercanvis basada en la moneda i, per l'altra, la consolidació d'una xarxa de centres urbans que van exercir com llocs centrals unes funcions integratives a escala local.

Annex. El procés pel mercat de Cassà de la Selva.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Processos en quart, 1302 i.

Primer fragment

|| fol. 1 || Interrogato quantum tempus est elapsus quod predicta fuerunt, dixit quod elapsi sunt ut [...] XXX anni et a dicto tempore citra non vidit [ibi] mercatum. Interrogato super secundo articulo, dixit quod audivit dici a Bernardo de Aquaviva, condam, quod dominus Iacobus, olim bone recordationis, rex Aragonum, concesserat dictum mercatum predicte cellarie de Caciono predicto Arnaldo de Villa de Magno pro eo quia fecerat ipsum militem. Et dicebat dictus Bernardus de Aquaviva magnum comodum fuisset dicto Arnaldo de Villa de Magno quod dictus dominus Iacobus dedisset MMM solidos dicto Arnaldo quos sibi promiserat dare milicia quem non erat concessio dicti mercati. Interrogato si fuit dictum mercatum concessum dicto Arnaldo cum instrumento vel sine instrumento, dixit se nescire. Interrogato quibus presentibus dictus dominus Iacobus condam bone memorie concessit dictum mercatum dicto Arnaldo de Villa de Magno in dicta cellaria, dixit se nescire. Interrogato super III° articulo, dixit ita esse verum ut continet in ipso articulo. Interrogato quomodo scit, dixit quod per visum et auditum. Interrogato quid est fama, dixit quod illud est fama quod vulgariter dicitur per plures gentes. Interrogato quanti homines faciunt famam, dixit quod magna multitudine gentium [faci]unt famam. Interrogato si dictum mercatum fuit concessum in favorem dicti Arnaldi de Villa de Magno vel in favorem predicti loci, dixit quod audivit dici a dicto Bernardo de Aquaviva quod [dictum] mercatum fuit concessum dicto Arnaldo in favorem ipsius Arnaldi per dictum dominum regem Iacobum, condam, bone memorie, in dicta cellaria [...]ibus quas superius deposuit [.....].

|| fol. 1v || ¶ Raymundus de Palacio, scutiffer Raymundi de Villa de Magno, canonici ecclesie sedis Gerunde, testis iuratus et interrogato super predicto primo articulo, dixit quod sunt vera ea que continentur in dicto articulo. Interrogato quomodo scit, dixit quia vidit mercatum in cellaria de Caciono tempore quo Arnaldus de Villademayn vivebat, quod mercatum erat in die martis et in ipso mercato veniebant gentes de convicinio et locis convicinis dicte cellarie et etiam de Sancta Columba de Farneriis et vidit ibi tabulas ubi tenebantur et vendebantur carnes et etiam panni. Interrogato quanto tempore consumit esse mercatum in dicta cellaria, dixit se non recordari. Interrogato quanta anni sunt elapsi quod non fuit ibi mercatum, dixit quod XX anni sunt et plus elapsi quod non fuit in dicta cellaria mercatum. Interrogato super secundo articulo, dixit quod contenta in ipso articulo audivit dici a pluribus gentibus de quibus nomina non recordatur. Interrogato si scit cui fuit concessum dictum mercatum, dixit quod audivit dici quod dictum mercatum fuit concessum Arnaldo de Villademayn, condam, domino castri de Caciono. Interrogato a quibus audivit dici, dixit quod non recordatur. Interrogato si scit an dictum mercatum esset concessum in favorem dicti Arnaldi de Villademayn vel dicti loci de Caciono, dixit se nescire nisi u[t supe]rius dixit. Interrogato quibus presentibus fuit concessum dictum mercatum, dixit se nescire. || fol. 2 || Interrogato si scit quod dictum mercatum fuerit

concessum cum scriptis vel inscriptis, dixit quod in scriptis. Interrogato quomodo scit, dixit quia ita dici audivit sed non recordatur a quibus. Interrogato super III° articulo, dixit quod de hiis que superius deposuit est fama in castro et parrochia de Caciano. Interrogato quid est fama, dixit quod illud quod per plures gentes dicitur illud est fama. Interrogato quanti homines faciunt¹⁹ famam, dixit quod XX vel XXX^a et plures.

¶ Raimundus de Osca, scriptor, testis iuratus et interrogato super predictis duobus articulis, dixit quod audivit dici ea que in ipsis articulis continentur tam ab Arnaldo de Villa de Magno, condam, domino²⁰ castri de Caciano, quam a pluribus hominibus de Caciano, de nominibus quorum non recordatur. Tamen aliter nescit nisi de auditu ut superius dixit. Interrogato super IIII° articulo, dixit se nescire aliquid nisi tantum ea que superius deposuit. Interrogato de [tempore]²¹ quo audivit \dici/ predicta, dixit quod XXV anni sunt elapsi et plus quod aud[ivit] dici predicta.

¶ Petrus Novelli, habitator Gerunde testis iuratus et interrogato super primo articulo, dixit se nichil aliud scire nisi quod contenta [...] ipso articulo dici audivit²² a dicto Arnaldo de Vilademayn, condam domino castri de Caciano, quam || fol. 2v || a pluribus aliis hominibus [de] quorum nominibus non recordatur. Interrogato de tempore qu[od] [...] predicta audivit dici, dixit quod non recordatur. Interrogato si scit quantum duravit et fuit dictum mercatum in dicta cellaria, dixit quod non recordatur. Interrogato si scit quod dictum mercatum esset concessum in favorem dicti Arnaldi de Vilademayn vel dicti loci de Caciano, dixit quod audivit dici quod dictum mercatum fuit concessum in favorem dicti Arnaldi de Villademayn. Interrogato a quibus audivit dici, dixit quod non recordatur. Interrogato super secundo et tercio articulis, dixit se super ipsis nichil scire.

¶ Guillelmus de Canerio, de Caciano, testis iuratus et interrogato super primo articulo, dixit quod est verum quod hic testis vidit quod dictus Arnaldus de Villa de Magno, tunc dominus castri de Caciano, habebat mercatum in cellaria de Caciano in diebus martis ut videtur sibi. In qua die congregabantur ibi gentes per quas emabatur et vendebatur in dicto mercato sine impedimento ullius persone. Et [...] hic est quod dictum mercatum remansit p[ro] e... pre]dictus Arnaldus nolebat dare nec facere partem de dicto mercato ecclesie gerundensis. Interrogato que gentes veniebant ad dictum mercatum, dixit quod veniebant ibi gentes de toto convecinio. Interrogato quomodo scit, dixit quod per visum. Interrogato quantum duravit ibi dictum mercatum, dixit se non recordari. Interrogato quanta anni sunt elapsi quod non fuit ibi mercatum [.....] quod XXI anni sunt elapsi quod non fuit ibi mercatum.

19. Segueix *faciunt* repetit i ratllat.

20. Segueix *de* ratllat.

21. Segueix *quod au* ratllat.

22. Segueix *dici tam* ratllat.

|| fol. 3 || ¶ Arnaldus Barnesii, de parrochia de Caciano, testis iuratus et interrogato super primo articulo, dixit quod ipse vidit mercatum in dicta cellaria de Caciano, in quo mercato congregabantur gentes de convicinio que ibi emebant et vendebant. Et erat dictum mercatum in die martis cuiuslibet septimane secundum quod hoc hic testis scit per visum. Et possunt esse de XXVIIIⁱ usque ad XXX annos. Et duravit dictum mercatum per unum annum vel citra. Et postea cessavit dictum mercatum bene per IIII^{or} vel V annos. Et iterum, elapsis dictis IIII^{or} vel V annos, fuit mercatum in dicta cellaria de Caciano. Et duravit, secundum quod hic testis vidit, bene per I annum in die martis cuiuslibet septimane. Et postea cessavit ibi esse dictum mercatum. Et a dicto tempore citius non fuit ibi mercatum. Interrogato super secundo articulo, dixit quod contenta in ipso articulo sunt vera. Interrogato quomodo scit, dixit quia hic testis vidit et etiam audivit legi quoddam instrumentum, sigillo pendentis sigillatum, in quo instrumento continebatur quod dominus rex Iacobi, olim bone memorie, rex Aragonum, concedebat Arnaldo de Villa de Magno, tunc dominus castri de Caciano, quod posset facere et habere mercatum in cellaria de Caciano. Interrogato super III° articulo, dixit quod de predictis est fama in parrochia de Caciano. Interrogato quid est fama, dixit quod illud est fama quod videtur et dicitur per gentes. Interrogato si scit quod dictum mercatum esset concessum in favorem dicti Arnaldi vel dicti loci, dixit quod in favorem dicti Arnaldi, quia idem Arnaldus faciebat ibi [dictum] mercatum post concessionem dicti domini regis. || fol. 3v || Interrogato quibus presentibus dictum mercatum fuit concessum dicto Arnaldo, dixit se nescire [...] quod inde dictum instrumentum concessionis dicti mercati ut superius dixit. Interrogato quanto tempore cessaverit quod dictum mercatum non fuerit in dicta cellaria de Caciano, dixit quod bene sunt XX anni et plus elapsi quod non fuit ibi mercatum.

¶ Guillelmus Belelli, de parrochia de Caciano, testis iuratus et interrogato super primo articulo, dixit quod vidit quod Arnaldus de Vilademayn, condam, dominus castri de Caciano statuit [et] fecit mercatum in cellaria de Caciano. Quod mercatum erat in die martis cuiuslibet septimane et in ipsa die co[n]gre[gabantur] gentes de convicinio que ibi [venerint] causa/ emendi²³ et vendendi²⁴ [.....] duravit dictum mercatum de festo sancti Michaelis usque ad tu[nc]²⁵ subsequens festum Pasche ut hoc scit per visum hic testis. Interrogato quantum tempus est elapsum quod non fuit ibi mercatum, dixit quod bene sunt elapsi XX anni. Interrogato super secundo articulo, dixit quod audivit dici ea que contin[etur] in ipso articulo a pluribus de nominibus quorum non recordatur. Interrogato super fama, dixit quod de hiis que superius deposuit est fama in castro et parrochia de Caciano. Interrogato quid est fama, dixit quod illud est fama quod gentes publice dicunt. || fol. 4 || Interrogato²⁶ si scit cui fuit dictum mercatum concessum, dixit quod fuit concessum, ut dici audivit, Arnaldo de Vilademayn, tunc domino castri de Caciano, per dominum²⁷

23. *di* corrigeix lletres anteriors.

24. *di* corrigeix lletres anteriors.

25. Segueix *subsequer* ratllat.

26. Segueix *super* ratllat.

27. Segueix *regem* ratllat.

Iacobum, olim bone memorie, regem Aragonum. Interrogato si fuit concessum dictum mercatum in scriptis vel sine scriptis, dixit quod audivit dici a dicto domino Arnaldo de Vilademayn quod fuit concessum eidem cum instrumento dictum mercatum. Interrogato si dictum mercatum fuit concessum in favorem dicti Arnaldi de Villa de Magno vel dicti loci, dixit quod in favorem dicti Arnaldi pro eo quia ipse Arnaldus faciebat ibi fieri dictum mercatum et non alius [...] eidem Arnaldo dictum mercatum fuit ut dici audivit concessum. Interrogato quibus presentibus dictum mercatum fuit concessum dicto Arnaldo, dixit se nescir[e].

¶ Guillelmus Erol, de cellaria de Caciano, testis iuratus et interrogato super primo a[rticu]lo, dixit quod ipse vidit mercatum in cellaria de Caciano in die martis cuiuslibet septimane quod mercatum fecit et statuit ibi Arnaldus de Villa de Magno, tunc dominus \castri/ de Caciano. In quo mercato gentes de convicinio emebant et vendebant et congregabantur de toto convicinio dicti loci et duravit dictum mercatum [i]bi bene per II annos. Interrogato quomodo scit, dixit quia inde et presens fuit. || foli 4v || Interrogato super secundo artic[ulo], dixit quod contenta in ipso articulo dici audi[vit]²⁸ tam a dicto Arnaldo de Vilademayn et a Arnaldo Cardoneto, tunc eius baiulo, quam a pluribus aliis de nominibus quorum non recordatur. Interrogato super III° articulo, dixit quod de predictis que deposuit est fama in parrochia de Caciano. Interrogato quid est fama, dixit quod illud quod est notori[um] et manifestum gentibus illud est fama. Interrogato quanti homines faciunt fama, dixit quod plures. Interrogato cui p[resenti] dictum mercatum fuit concessum, dixit quod audivit dici quod dictum mercatum fuit concessum dicto Arnaldo de Vila[de]ma[yn per] dominum regem Iacobum, olim bone memorie, Aragonum, cum instrumento ut dici audivit. Interrogato si dictum mercatum fuit concessum in favorem²⁹ dicti³⁰ vel dicti loci, dixit quod in favorem dicti Arnaldi fuit dictum mercatum concessum. Interrogato quomodo scit, dixit quia ita audivit dici. Interrogato quibus presentibus dictum mercatum fuit dicto Arnaldo concessum, dixit³¹ se nescire. Interrogato quantum tempus est elapsum quod non fuit ibi mercatum, dixit quod bene sunt XX anni elapsi quod non fuit mercatum in dicta cellaria de Caciano.

Segon fragment

|| fol. 5 || [ ]³² Iudex iterum interrogavit dictum Petrum sep[.....]³³ Raymundus Guaresches, locum tenentem, baiuli civitatis Gerunde [.....]³⁴ aliqua dicere seu propo-

28. Segueixen dues lletres ratllades.

29. Segueix in favorem ratllat.

30. Segueix una lletra ratllada i s'omet Arnaldi.

31. Segueix quod ratllat.

32. Segueixen aproximadament sis línies il·legibles.

33. La resta de la línia il·legible.

34. La resta de la línia il·legible.

nere quare dicti testes non deb[en]t publicari. Et dictus Petrus Scriptor et Raymundus Guaresches, nomine domini regis, dixerunt quod ponito s[...] preiudicio per privilegium vel alio modo fuisset concessum merca[tum] an Vilademany, tunc domino castri de Caciono, quod non credunt [.....] dictum privilegium seu concessio fuerunt facta intuitu persone dicti Vilademany. [I]tem prout et intendunt probare quod in dicto loco cessaveru[nt] uti per XXXa an[nnos] et ultra mercato predicto domini dicti castri. Quibus pecierunt [res]ponderi.³⁵ Et dictus Berengarius de Devesa supplicavit dicto Guillelmo Bruni quod iuxta [ ]³⁶ [.....] super dicta li[tt]era domini regis [.....]dictorum Petri Scriptor, et Raymundi Guaresches [.....]vit diem ad faciendum super predictis quod fuerit consonum [....] ad d[iem] iovis post festum sancte Crucis. In qua die Arnaldus de Moyono, procurator dicti Guillelmi Scarrerii, comparuit ex I^a parte [.....] alia parte comperuit dictus Petrus Scriptor [....] peccit ut s[...] Et testes fuerunt publicati salvo iure domini regis et [....] omnibus. Quibus publicatis, dictus Arnaldus de Moyono peccit procedi iuxta [.....] promitendo in dicto c[as]tro de Caciono esse mercatum ut consuevit qualibet [die martis in] septi[mana].

Tercer fragment

|| fol. 6 || na cum constet Guillelmo Brunei et Berengario R[a]ymundi per testes productos ex parte dicti Guillelmi Scarrerii et si[cut] certificati ibi mercatum debet esse et consuevisse in cellaria castri de Caciono in die martis cuiuslibet septimane, faciendo etiam preconitzari per civitatem Gerunde quod quilibet prohibito suo possit ire ad dictum mercatum et [alia] facere iuxta litteram domini regis. Et de predictis supplicavit idem procurator dominis Guillelmi Bruni et Berengario Raymundi et vicario.

Et dictus Petrus Scriptor dixit predicta non esse facienda de iure. Et vi[...]³⁷at \dictus Guillelmus Bruni et/³⁷ dictus Berengarius Raymundi.

Et dictus Arnaldus supplicavit ut supra dicto Guillelmo Bruni et Berengario Raymundi et vicario, protestans quod de predictis non intendit litigare cum aliquo set quod procedatur iuxta mandatum domini regis ut in dicta littera continetur.

Et dictus Guillelmus Bruni dixit quod volebat super predictis deliberare.

|| fol. 6v || Postmodum anno Domini M^o CCC^o secundo proxima die sabbati ante instans festum Assumpcionis beate Marie comperuit³⁸ Arnaldus de \Moyano/,³⁹ procurator \predictus/,⁴⁰ coram⁴¹ dicto Guillelmo Bruni, iudice ordinario gerundensis. Qui Arnal-

35. Lectura insegura.

36. Segueixen aproximadament cinc línies il·legibles.

37. Interlineat sobre una paraula ratllada.

38. Segueix *dictus* ratllat.

39. Interlineat sobre *Molleone* ratllat.

40. Interlineat sobre *et ex adverso* ratllat.

41. Segueix *curia et iudice* ratllat.

duſ peçit inſtanter ſupradictos teſtes⁴² per dictum Guillelmum Bruni et Berengarium Raymundi, condam, receptos in publicam formam⁴³ redigi ad habendam rei memoriam in eternum.

Et dictus Guillelmus Bruni dixit quod deliberaret ſuper predictis. Et assignavit diem ad procedendum ut de iure fuit ſuper predic[...] ad diem martis⁴⁴ ante feſtum beate Marie aug[uſti]. Quam diem dictus Arnaldus de Moyono non acceptavit ſet peçit et ſuplicavit iudici ut ſupra.

Et Petrus Geraldı et Petrus de Caſtro et Guillelmus de Sancto Martino qui preſentes erant, nomine ſuo et uniuerſitatis⁴⁵ ciuitatis Gerunde, dixerunt quod preſens cauſa ſeu n[e]gocium tangebatur dictam uniuerſitatem cum predicta [procurentur] s[...] in magnum periudiciu[m] et detrimentum ciuitatis predicte et etiam contra ius, dicentes quod volebant ſe [opponere] ad || fol. 7 || predicta nomine uniuerſitatis predicte. Et volebant hoſtendere et probare quare⁴⁶ dicta teſtium predictorum in formam publicam⁴⁷ redigi non deberent, requirentes inſtant[er] iudicem ut eorum deffentiones et probationes admitat.

42. Segueix *receptos* ratllat.

43. Segueix *reddere* ratllat.

44. Segueix *sequentem* ratllat.

45. Segueix *predicte* ratllat.

46. Segueix *publicacio fieri non deberet* ratllat.

47. Segueix *fieri non deberet* ratllat.

